هێقە ئاڵتونييەكانی دافوس چییان لە هەژارانی جیهان دەوێت؟ … عەلی مەحمود محەمەد

لە كاتێكدا جيهان بە قۆناغی تەڵەی سۆسيديس دا تێدەپەڕێت, بەوەی سەركردایەتی جيهانی ئاڵوگۆڕی پێبكرێت, چين لە دەرگای هاتنە ژورەوەدايە و ئەمەريكاش نازانێت چۆن فەرمووی لێبكات, ئاشتی يان شەڕ, هەرچەندە لە سەدەی رابردوو تەڵە سۆسيديسسەكان بە ئارامی رۆيشتوونە, بەريتانيا بە ئارامی جێی هێشت بۆ ئەمەريكی و سۆڤيەتييەكان, سۆڤيەتيش بۆ ئەمەريكای بێ قڕە چۆڵی كرد, پڕۆژە زەبلاحەكانی مێد ئين چاينەی 2025 و پشتێن و رێگا و گەيشتن بە بەشی تاريكی سەر مانگ و گەشەسەندنەكانی كۆمپانياكانی هەواوی و عەلی بای و شياومی و …. و گەشەی پيشەسازی زيرەك و راگەياندنی هەر رۆژەی داهێنانێك لە بواری پيشەسای زيرەك و سەربازی و گەياندن بەتايبەت جی 5 و كاركردن لەسەر جی 6, ئەمەريكای خستۆتە ناو تارمايی تاڵی گومانی تەڵەی سۆسيديسەوە, ترسی لە دەستدانی سەركردایەتی جيهانی دايگرتووە, بەوەی وەك پۆتين وتەنی ئەوەی سەركردایەتی پێشەسازی زيرەك بكات سەركردایەتی داهاتووی جيهان دەكات, لەم كاتەدا جيهان خەريكی چين و ئەمەريكايە و ململانێكانيان هەمووانی بە خۆيەوە خەريك كردووە, كەچی سەركردەكانی ئەوانيش بەشداری كۆبونەوەی عەولەمە 4 ناكەن لە دافوس, لە كاتێكدا خۆيان ململانێيانە لەسەر سەركردایەتی شۆڕشی 4ی پيشەسازی, ئەسڵی كێشەكانن.

جيهان بەهۆی زيرەكی دەستكردەوە لە بەردەم ئاڵوگۆڕی هێزەكانە, لە نێوان براوەی نوێ و دۆڕاوی نوێ, وڵاتان, كۆمپانياكان, كۆنە بەناو بانگەكانی وەك كۆداك و بەريتانيا و فەرەنسا دەڕۆن, ئەپڵ و ئەمازۆن و مايكرۆسۆفت و عەلی بابا و چين و هيند و بەرازيل دێن, عەولەمە لە پاشە كشەدايە, ناسيۆناليزمی ئابووری لە پەرەسەندندایە, سەرمايەگوزاری لە كەرتە پێشكەوتووەكانی پيشەسازی بەربەست لەبەردەمی دروست كراوە, شەڕی بازرگانی لە نەشونمادایە,متمانە بە حكومەتەكان نەماوە , بە پێی راپرسی ئەدلمان ترێست, دانيشتوانی 20 وڵات لە كۆی 28 وڵات كە راپرسی تێدا كراوە متمانەيان بە حكومەتەكانيان نەماوە, متمانە بە سەرمايەداری تەنانەت لە وڵاتێكی وەك ئەمەريكاش لاواز بووە, بە پێی

راپرسی دەزگای گالوپ, کەمتر لە نیوەی گەنجانی ئەمەریکی تەمەن لە نێوان 18 بۆ 29 ساڵ هەڵوێستی باشیان هەیە لەسەر سستەمی سەرمایەداری, رێژەی گەنجان کە بە پۆزەتیف سەیری سەرمایەداری دەکەن لە 68%ەوە لە ساڵی 2010ەوە دابەزیووە بۆ 57% لە ساڵی 2016 و بۆ 45% لە ساڵی 2018, واتا لە ماوەی 8 ساڵدا 323% متمانە بە سستەمی سەرمایەداری دابەزیووە , ئەو گەنجانەشی بە باشە سەیری سۆسیالیزم دەکەن رێژەیان گەیشتۆتە 51%, واتا لایەنگیری سۆسیالیزم 6 خاڵی زیاتر بووە لە سەرمایەداری , هەرچەندە هێشتا سەرجەم ئەمەریکیەکان بە رێژەی 56% پشتیوانی لە سستەمی سەرمایەداری دەکەن, بەڵام لە ناو دیموکراتەکان و بەلایەنەکان لە سەرجەم تەمەنەکانیان 57% یان بە باشە سەیری سۆسیالزم دەکەن.

لە 22ی ئەم مانگەوە 3100 لە دەستە بژێری سیاسی و ئابووری جیهانی لە دافوس وەك 40 ساڵی رابردوو کۆبونەتەوە بۆ چارەسەرکردنی کێشەکانی سستەمی سەرمایەداری, ئەو کێشانەی تا ئێستا بەشداربووان قامکیان لەسەری دانەناوە, بۆیە چارەسەرەکەشیان نەدۆزیوەتەوە.
کۆڕبەندی دافوس دەسەڵاتەکی شاراوەی هەیە, ئەجندای بازاڕەکان دیاریی دە کات بۆ رزگار بوون لە قەیران, لە راستیدا نەك قەیرانی هەژاری و نا یەکسانی و ژینگە و جیاوازی جەندەری چارەسەر ناکات وەك ئیدعای دەکەن, بگرە قولی دەکاتەوە, چونکە کۆبونەوەکە خودی خۆی بە رزگارکردنی سستەمی سەرمایەدارییە لە قەیرانەکان کە سەرچاوەی ئەو دەردو مەینەت و کێشانەن.

دابەزینی رێژەی گەشەی ئابووری جیهان بە تایبەت چین, زیادبوونی نایەکسانی ئابووری, مەترسی ژینگە, ئاڵۆزی سیاسی, زیرەکی دەستکرد, شەڕی بازرگانی و بەدەسەڵات گەیشتنی حکومەتە راستگەرا پۆپۆلیستەکان.... گەشەی خەباتی چینایەتی , ... ئەمانەو زۆر کێشەی دیکەی بەرۆکی بە دافوسچییەکان گرتووە.
داڤۆس دەزگایەکە کاری پاراستنی سستەمی جیهانە لە بەرژەوەندی دەسەڵاتی ملیاردەرو کۆمپانیا فرە نەتەوەییەکان, بۆیە ناتوانێت دەست بۆ کرۆکی کێشەی پرۆلیتاریا و بریکاریا ببات کە کێشەی نایەکسانییە, وەلە کاتێکی گونجاوە بۆ ژوانی پیاوانی سیاسەت و پیاوانی وۆڵستریت و کۆمپانیا زەبلاحەکان, لە دوری ژاوە ژاوی راگەیاندنەکان بە ئارامی گوێ بە دەردە دڵی یەکتر بگرن و سەفقاتی ئابووری واژۆ بکەن.
دافوسی 2019 لە ژێر دروشمی ” بەرەو چارەنوسێکی هاوبەش لە جیهانێکی پارچە پارچەدا ” بەڕێوە دەچێت, کە خودی ئەوانەی

سەرچاوەی پارچە پارچە بوون و نا یەکسانیەکەن بەشداری ناکەن, ترامپ كە هەڵگری دروشمی یەکەم بۆ ئەمەریکایە بەهۆی داخستنی حکومەتەوە , تیریزای مای بەهۆی شکستەکانی برێکسەوە , ماکرۆن بەهۆی شۆرشی ئێلەگ زەردەکانەوە, مۆدی بەهۆی دۆڕانەکانی لە هەڵبژاردنی 3 هەرێمەوە, روسەکان بەهۆی ئابلوقەی ئەمەریکاوە … بەشداری دافوس ناکەن.

هاوكات ئەمساڵ فاشیستێکی وەك جایر بولسۆنارۆ سەرۆکی بەرازیل بەشداری دەکات, دەیەوێت بەهۆی دروشمی لە رەگ دەرهێنانی مارکسیزمەوە لە بەرازیل تەواوی دەستکەوتەکانی هەژاران بتاوێنێتەوەو لە بیمە و دەستکەوتی بۆ سفر کردنی هەژاری سەرەك لەلا بێبەشیان بکات, هەژاران هەژارتر بکات, ئەو بە هەڵگرتنی دروشمی ئابووری نەتەوەیی دژ بە دروشمی سەرەکی ئەمساڵی دافوسە , بە بڕینەوەی دار لە ئەمازۆن دەیەوێت مرۆڤایەتی بەرەو چارەنوسێکی نادیار ببات, دەبوایا ئەو وە ترامپ بەهۆی کشانەوەیان لە رێکەوتنی ژینگە بانگی کۆڕبەند نەکرابایان ئەگەر بە راستی لە گەڵ پاراستنی ژینگەدان.

جیاوازی چینایەتی ئەمڕۆ لەهەموو کات و ساتێکی نیو سەدەی رابردوو زیاتر بۆتە کێشەی مرۆڤایەتی لە بەشێکی زۆری جیهاندا, رۆژ لە دوای رۆژ ئەم جیاوازییە لە بەرزبونەوەدایە, شۆرشی پیشەسازی زیرەك" زیرەکی دەستکرد" زیاتر بەرەو هەڵکشانی دەبات, راپۆرتە ساڵانەکانی ئۆکسفام و مشتومڕەکانی دافوس بونەتە تیرمۆمەتری سەرمایەداری جیهانی, لە رێگەیەوە دەتوانین لە ئەحواڵیان بزانین و ئاگداری گیرفان و قازانج و ترس و دڵەراوکێکانیان بین, ئەوان جار جارە لە کەناڵەکانی خۆیانەوە باسی خزمەتی مرۆڤ و دادپەروەری و پاراستنی ژینگەو نەخوێندەواری و نەخۆشی دەکەن, وەلێ ساڵ لە دوای ساڵ سفری پارەکانیان زیاد دەکات و دەبنە سەرچاوەی زیادبونی نایەکسانی لە جیهاندا, ئەو دەستەبژێرە کە باسی چارەسەر دەکەن, بۆ خۆیان سەرچاوەی کێشەکانی ئەمڕۆی مرۆڤایەتین, بەناوی مافی داهێنانەوە سەرچاوەی گرانی دەرمان و نەخۆشی بەردەوام و پیسی ژینگەو تاڵان کردنی رەنجی کارو سامانی سەر زەمینی ژێر زەمینی ئەم گەردونەن.

41ساڵە سەرمایەدارانی جیهان لێرە لەم دافوسە بچکۆلانەیە, لە پەنای چیای ئەڵپ و لەناو بەفری ئەم شارە رەنگینە لە هۆڵ و ژورە گەرمەکانەوە کۆدەبنەوە, سیاسەتێکی رەش لەو شارە سپییەوە بۆ جیهان دادەڕێژن, کۆدەبنەوە بۆ باسکردنی کێشەکانیان و لە رێگرییەکانی بەردەم کەڵەکەکردنی سەرمایەو دەرباز بوون لە قەیرانەکان , ساڵ لە

دوای ساڵ بە پارەی زیاترو خانوی گەورەتر و کەشتی جوانترو هاوسەری گەنجتر و ئۆتۆمۆبیلی مۆدێل باڵاترەوە دەگەڕێنەوە بۆ ئەم بەهەشتە زستانیە, کەچی بەردەوام باسی قەیرانیش دەکەن, وەلێ هەر غەمبارن و ن___اڕازین لە بەش و دەس___□ڵاتیان, شەوە دەنە دەم رۆژەوە بۆ کۆکردنەوەی زیاتر, کەچی باسی دادپەروەریش هەمیشە لەسەر زاریانە, لە هەر 5 دۆلاری ئەم جیهانە 4ی لە گیرفانی ئەماندایە, کەچی مستەری ملیاردێر لە گەڵ ملیاردێردا گفتوگۆی ژیانی کرێکاران دەکەن,باسی لانی کەمی کرێ و نا یەکسانی و کارە خێرخوازییەکانیان دەکەن, بە وتەی خۆیان کێشەی هەژاری چارەسەردە کەن, هەرچەندە ئەوەی هەیانە زۆر زۆر زیاترە لە نرخی چارەسەری هەژاری, نەخوێندەواری, نەخۆشی, کێشە کۆمەڵایەتییەکان, چارەسەری ژینگە, جێندەر...... کێشەی ئاو و تەوالێت و پیسی ژینگە و مردنی ژنان و ......دەیان دەردو ئافات کە سستەمەکەیان سەرچاوەین لە جیهاندا, وەلێ هەر حەکایەتی لەسەر گەرمە کەن کەچی لەو رۆژەی کۆ□ بەندی دافوس دامەزراوە, جیهان بەرەو خراپتر دەڕوات و کێشەکان گەورەتر دەبن, جیاوازییەکان زۆرتر, هاوکات رۆژ لە دوای رۆژ بەشداربوانی دەوڵەمەندتر دەبن, لە پاڵیا ماوە ماوە کونجێکی جیهان دە کەنە جهەنەم بۆ ئەوەی جهەنەمەکان دیکەی پێ جوانتر بکەن و چەکەکانیانی پێ تاقی بکەنەوە.

کۆبونەوەی ئەم گروپە 3100 ک□س□ ک□ 2019 کەسیان هاووڵاتی ئەوروپای خۆرئاواو ئەمەریکاو کەنەدان, تەنها 22%یان ژنن, کۆبونەوەی دەستبژێری سیاسی و ئابوری جیهان و ملیاردێرەکان و بەڕێوەبەری بانکەکان و سیاسەتمەدارانی سەرمایەدارییە, زۆریان ملیاردێرن, سەرۆکی 1700 کۆمپانیا بەشداری دەکەن, سەرمایەی کۆمپانیاکانیان لە 5 ملیار کەمتر نییە,هەندێکیشیان سەرکردەی ملیاردێرن, هەشیان□ د□□□ی ملیاردێرەکانن, دەسەڵاتداران و سەرمایەدارانی دافوس کلکیان پێکەوە گرێ داوە, ئێستا زیاتر لە هەر کاتێک ئاشکرایە دەسەڵاتداران بەرژەوەندی سەرمایەداران دەپارێزن,فاقی تەنافی سستەمی سەرمایەدارین, تەنها ئامرازێکن بۆ شەرعیەت دان بە تاڵانییەکان لە جیهاندا بۆ سستەمی سەرمایەداری, بەشێکی دیکەشیان بەڕێوەبەری راپەڕاندنی کۆمپانیاکانن کە موچەکانیان سەدان جاری کارمەندانی ناو دەزگاکەی خۆیانە وێڕای بەخششەکان و وەرگرتنی پشکەکان" لە هیندستان 0,35 رۆژ بەسە بۆ ئەوەی بەڕێوەبەرێکی راپەڕاندنی کۆمپانیایەك کار بکات, بۆ ئەوەی موچەی ساڵێکی کرێکارێکی ئاسایی وەربگرێت , لە ئەمەریکا 1,56 رۆژ , لە مەکدۆناڵد کرێکارێك پێویستە 3101 ساڵ کار بکات تا موچەی ساڵێکی بەڕێوەبەرێی راپەڕاندن وەربگرێت",بەڕێوەبەری راپەراندنی

کۆمپانیا ئەمەریکییەکان کە لە ساڵی 1965 دا 65 جاری کرێکارێکی ئاساییان وەردەگرت, لە ساڵی 1989 بەرزبووەوە بۆ 58 جار, لە ساڵی 2009 دا گەیشتە 200 جار , ئەمساڵ کە بەشداری دەکەنەوە کرێکانیان 312 جاری کرێکارێکی ئاسایی ئەمەریکییە, بە پێی عەقلیەتی بەشداربووانی کۆڕبەندەکەش بەت زۆر ئاساییە, ئەوان زیرەك و داهێنەرو جێنتڵەن مانن شایستەی ئەو موچەیەو ئیمتیازاتەن.
کۆڕبەندەکە وەهای ئەوەی زوڵمی ژەندەری تێدایە, کە ژنان تەنها 22%ی بەشداربوانن, هاوکات هەموو ئەفریقا 118 کەس و ئەمەریکای لاتینیش 112 کەس بەشداری تێدا دەکەن, نزیك بە 65%ی بەشداربووان هاووڵاتی ئەوروپای ڕۆژئاواو ئەمەریکا و کەنەدان, واتا کۆڕبەندی ڕۆژئاوایە نەك جیهان.

هەر یەکە لە بەشداربووان 60 هەزار دۆلاری خۆیان دەدەن بۆ بەشداریکردن" جگە لەوانەی بانگ دەکرێن وەك سەرۆك حکومەت و دەوڵەتەکان, یان پێشکەشکەرانی توێژینەوەکان",کە هاوتایە بەکارکردنی 75 ساڵی کرێکارێکی هیندی و بەنگەلادشی و کەمبۆدی و دەیان وڵاتی دی, لەم دیدارەی نێوان سەرمایەداران و دەسەڵاتداران,ئاسایشی ئەم نوخبە دەسەڵاتدارە راستەقینەی جیهان هەزاران چەکداری سویسری دەیان پارێزێت,شارۆچکەیەك فڕینی ئاسمانی و خۆپیشاندانی سەر زەوی تێدا قەدەغە دەکرێت لە ڕۆژانی کۆڕبەندەکە, هەرچەندە بریار وایە دیموکراسی راستەوخۆکەی سیوسرا نموونەیی بێت لە جیهان, بە ناچاری نەیارانی سەرمایەداری لە دورەوە خۆپیشاندان لە دژیان ئەنجام دەدەن, ئەوان حەز بە بیستنی ژاوە ژاوی نەیارانی سەرمایەداری ناکەن, هەرچەندیشە گوایە گفتوگۆکانیان بۆ چارەسەرکردنی کێشەی هەژارییە, وەلێ ناشیانەوێت راستەوخۆ گوێبیستی داخوزی هەژاران بن.

ستیف بانون راوێژکاری راستگەرای دەرکراوی ترەمپ, یەکێك لە مەرە گرنگەکانی راستیزم و ئابووری نەتەوەیی لە جیهان, ئەگەر هیچ وتەو وشەیەکی راست نەبووبێت تا هەنووکە, ئەو وتەیەی راست بوو کە لە ساڵی 2014 وتی" کرێکارانی جیهان بێزار بوون بڕیار لە گروپێك لە دافوس وەربگرن", لە راستیدا هەموو بڕیارەکانی جیهان لە چەند کۆڕو کۆبوونەوەیەکی واوە وەردەگرترێت, وەلێ رو لە کرێکاران نییە بڕیارەکان رو لە سەرمایەدارانە بۆ چێنیەتی بەرەو روبوونەوەی کرێکاران.
پاپا فرانسیسیش بەزاری خۆی لە بەرز بوونەوەی جیاوازی چینایەتی بە بەشدارانی دافۆس دەربڕی, وەلێ بێزاریەکەی نابێتە جێگای پێشوازی

بەشداربووان بە ئاستی دابەزاندنی باج لە لایەن ترامپەوە لە ساڵی 2018دا لە 35% ەوە بۆ 21%, ملیاردێرەکان سوپاسی ترامپیان کرد بۆ کەمکردنەوەی باج, لە نەیاری ترامپەوە بونە دەستی نزیکی, هەواڵی ئەم مزگێنییەی حاکمە ملیاردێرەکە خۆشی بەیاری ساڵ و دەیە بو بەیان,ئەوان مردون بە سیاسەتی ئابوری ترامپ چونکە دەربەی بەرژەوەندیە چینایەتییەکانیانە, بەڵام نەیاری سیاسەتین کە زیان بە بەرژەوەندیەکانیان دەگەیەنێت, پێچەوانەی ئۆباما دژ بە بڕیارە ئابورییەکانی بوون شەیدای سیاسەتەکەی بوون, ئەوەبوو ساڵی 2018 بووە ساڵی قازانجی زیاتری سەرمایەداران و بەرز بوونەوەی بازاڕی پشك و دراو, ساڵی خێرو بەرەکەت بۆ سەرمایەداران بە گشتی وە ئەمەریکا بە تایبەتی.

راپۆرتی ئەمساڵی ئۆکسفام 2019 ” ئۆکسفام تۆڕی ڕێکخراوە خێرخوازییەکانە بۆ کەمکردنەوەی هەژاری لە ساڵی 1942 لە بەریتانیا دامەزراوە ” کە ڕۆژێك پێش دەستپێکردنی دانیشتنەکانی دافوس بڵاو کرایەوە واتا لە 21ی جەنیوەری 2019, ئاگری بەردا لە جەستەی کۆبونەوەکە, بەوەی ئەمساڵ سەروەت و سامانی تەنها 26 کەس لە ملیاردێرەکانی جیهان , هاوتایە بە سەروەت و سامانی 3800 ملیۆن کەسی هەرە هەژاری جیهان , واتا نیوەی ژمارەی دانیشتوانی جیهان, پارساڵ سەروەت و سامانی 42 ملیاردێر یەکسانە بە سەروەت و سامانی 3,8 ملیار مرۆڤی هەژار لە جیهاندا,2017 ئەم ژمارەیە 61 کەس و ساڵی 2016 تەنها 86 کەس و ساڵی 2009 بریتی بوو لە 390 کەس, بەم شێوەیە دەبینین ساڵ بە ساڵ ژمارەی ملیاردێرەکان لە کەمبونەوەدان و ژمارەی هەژارە هاوتاکانیان لە بەرزبونەوەدایە, راپۆرتەکانی ئۆکسفامیش ساڵانە گڕی گەرماکەی کۆڕبەندەکو کاردانەوەکان لە بەرامبەری بەتینتر دەبێت بە بڵاوکردنەوەی ئامارەکانی , وەلێ ناتوانێت هەرەس بە بەفری دافوس بهێنێت, تا ئەوکاتە لایەنی بەرامبەر 3,8 ملیارەکە لە پێناو خۆیاندا نەیەنە مەیدان, چارەسەر لای ئۆکسفام نییە، بەڵکە لە هاتنە مەیدانی سەربەخۆیدایە .
لە سەرەتای ساڵەوە تا ڕۆژی دەستپێکی کۆڕبەند واتا 22ی جەنیوەری , لە ماوەی ئەم 21 ڕۆژەی پێش کۆربەندەکە, سەرمایەی ئەو 26 کەسە ,کە 17یان ئەمەریکین , 2 فەرەنسی , یەك مەکسیك, یەك هیندی, 3 چینی , یەك هۆنگ کۆنگ (چین)ین , کۆی گشتی لە ئێستادا تا دەستپێکی دافوس 2019 خاوەند 1357,3 ملیار دۆلارن, کە لەسەری ساڵەوە 73,599 ملیار دۆلار سەرمایەکەیان زیادی کردووە, واتا ڕۆژانە 3,3454 ملیار دۆلار چۆتە سەر سەرمایەی ئەم تەنها 26 کەسە, بۆیە ئەگەر ئەمڕۆ ئامارەکە نوێ بکرێتەوە , ژمارەکە دەبێتە 24 کەس , لەو 26 کەسە جگە لە

دوویان ئەوانی دیکە هەموو قازانجیان کردووە, تەنها خاوەندی ئەمازۆن جیف بیزۆس 15,4 ملیار دۆلاری دەست کەوتووە , بیل گیتس 4,98 ملیار دۆلار" ئامارەکان دواین ڕێکخستنی تایبەتی خەمن".
ساڵی 2018 سەروەت و سامانی ملیاردێرەکان بە ڕێژەی 12% چووە سەر, کەی گشتی 900 ملیارد دۆلار قازانجیان کردووە, واتا ڕۆژانە 2,5 ملیار دۆلاریان دەستکەوتووەو دوو ڕۆژ جارێکیش ملیاردێرێکی نوێ لە دایك بووە , لە بەرامبەردا سەروەت و سامانی 3,800 ملیار کەس کە نیوەی دانیشتوانی جیهانە , بە ڕێژەی 11% دابەزیووە.

هاوکات له 18,1 ملیۆنێری جیهان , سەرمایەکەیان بە ڕێژەی 10,6% زیادیکردووە گەیشتۆتە 70,2 ترلیۆن دۆلار لە ساڵی 2017 , پێشبینی دەکرێت لە ساڵی 2025 دا, سەرمایەکەیان بگاتە 100 ترلیۆن دۆلار, کە لە ساڵی 2010 دا 42,2 ترلیۆن دۆلار بووە, لە ساڵی 2008 دا تەنها 32,8 ترلیۆن دۆلار بووە, واتا لە 10 ساڵی ڕابردوو زیاتر لە 110% زیادی کردووە, بەڵام ئەوملیۆنێرانەی 30 ملیۆن دۆلار زیاتریان هەیە, سەرمایەکەیان پارساڵ بە ڕێژەی 12% گەشەی کردووە بووە بە 24,5 ترلیۆن دۆلار, ژمارەیان تەنها 174000 کەسە.
ئەمە لە کاتێکدایە گیرفانی ئەوان پڕتر دەبێت, کەچی قەرزی جیهانی گەیشتۆتە 244 ترلیۆن دۆلار , واتا 318%ی داهاتی نەتەوەیی جیهان. پیاوانی دافوس ساڵ لە دوای ساڵ بەهۆی زیادبوونی سەرمایەکانیانەوە دەخۆشتر دەبن, ئەم کۆبونەوەیە بە ڕێکەوتن و سەفقاتی ئابووری سیاسی بەکار دەهێنن, سەیر بکەن لە 10 ساڵی ڕابردوو کە بە ساڵەکانی قەیرانی دورو درێژی سەرمایەداری دەناسرێت , ئەمان مەش مەوانیان نەبووە, ژمارەکان وا دەڵێن نەك دروشمەکان, هەمیشە ژمارەو سەرمایەکەیان زیادی کردووە, لە ساڵی 2009 ژمارەی ملیاردێرەکان 793 کەس بووە, کە خاوەندی 3,6 ترلیۆن دۆلار بوونە, لە ساڵی 2018 بوونە بە 2208 ملیاردێرو خاوەند 9,1 ترلیۆن دۆلار, ژمارەیان 359% و سەرمایەکەشیان 396% زیادیان کردووە.

ساڵی 2000ژمارەی ملیاردێرەکانی جیهان تەنها 470 کەس و سەرمایەکەشیان 898 ملیار دۆلار بووە, لەوساوە سستەمی سەرمایەداری جیهانی چەندین قەیرانی درێژخایەنی توندی بڕی, وەلە ئەمان لە ڕوی ژمارەو سەرمایەوە هەر زۆربوون و دەوڵەمەندتر بوون, لە کاتێکدا جان بۆل غیتی بەریتانی لە پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو بووە یەکەم ملیاردێر لە جیهاندا, ساڵی 2019 ژمارەیان بەرەو 2500 دەڕوات.10 لە یەخە ئاڵتونییە ملیاردێرەکان کە بەشدار بوون لە دافوسی 2009 کە ئەمساڵیش بەشداری دەکەنەوە, سەرمایەکانیان 6 جار زیادی کردووە

, خاوەندی فەیس بووك سەرمایەکەی لە 10 ساڵی رابردوو لە 3 ملیار دۆلارەوە بۆ 55,6 ملیـــار دۆلار بەرز بۆتەوە واتـــا 1853% گەشەی کردووە,ستیف شوارزمان سەرۆکی کارگێڕی گروپی بلاکستۆن سەرمایەکەی لە 2,1 ملیار دۆلارەوە بۆ 10,1 ملیار دۆلارزیادیکردووە ….بە پێی راپۆرتی ساڵی 2018ی ئۆکسفام 82%ی زێدەی سەروەت و سامانی بەرهەم هاتوو لە ساڵی 2017 بۆ 1%ی کۆمەڵگا بووە, 99%ەکەی تریش بە هەر هەمویانەوە 18%یـان بەرکەوتـووە,لە هیندسـتان 1% تەنهـا 73%ی بەرکەوتـووە, لەوەش زۆر وڵـات دەست بەتـاڵ دەرچـوونەو لە زێـدەی سـەروەت و سامـان هیچیـان لە نیعمەتـی گەشەی ئـابوری و سـەروەت و سامـانی جیهـان بەر نەکەوتـووە, لە سـاڵی 2010 ەوە کرێکـاران کرێکانیان تەنها 2% زیادی کردوە, کەچی ملیاردێرەکان داهاتیان 13% چەتە سەر, لە نێوان 1980 بۆ 2016 , 50%ی هەرە هەژارە دانیشتوانی جیهان 12 سەنتیان لە هەر دۆلارێکی داهاتی جیهان بەدەست هێناوە, کەچـی 1%ی هاوڵاتیـانی دەوڵەمەنـدی جیهـان 27 سـەنتیان بەدەسـت هێناوە.

ئەمەش هۆکاری ئەوەیە رۆژ لە دوای رۆژ قەڵشتی چینایەتی لە جیهاندا دەچەتە سـەر, بە پێـی راپۆرتـی جیـاوازی داهـاتی سـاڵی 2018, 1%ی دەوڵەمەندە ئەمەریکیەکان داهـاتیـان لە 11% ەوە لە ساڵی 1980 بۆ 20% لە ساڵی 2014 بەرز بۆتەوە, لە روسیا لە 4% لە ساڵی 1980 بەرز بۆتەوە بۆ 20% لە ساڵی 2015, لە چین 6% لە 1978 بۆ 14% لە 2015, ئەمەش پێچەوانەی ئاستی ژیری قەڵەم بەدەستانی بەرژوازی کوردە کە وا دەزانن دیاردەی هەژاربوون تەنها کوردستانییە, بە پێی ئاماری ناوەندی جیهانی نایەکسانی بۆ ساڵی 2018, لە رۆژهەڵاتی ناوەڕاست 10% دەوڵەمەنـدەکان خاوەنـد 61% سامـانن ئەمەش بەرزتریـن رێـژەی نایەکسانییە لە ئاستی جیهان, کە هەرێمەکەی خۆمان بەشێکە لێی, لە هیندو بەرازیل و ئەفریقا55 – 54%و باکوری ئەمەریکا 47% و یەکێتی ئەوروپا37%,لە ئاستی جیهانیش1%ی هەرە دەوڵەمەندەکان خاوەند 27%ی سـەروەت و سامـانی جیهـانن, لە سـاڵی 1980 تەنهـا خاوەنـدی 16%ی بوون,هاوکـات لە بەرامبەردا 50%ی هەرە هەژارەکـانی جیهـان تەنهـا خاوەند 9%ی سەروەت و سامانی جیهانن.

ئۆکسفام رێگ گرتن لە هەڵاتن لە دانی باج و بەرزکردنەوەی کرێی کرێکاران و سنور دانان بۆ موچەو داهاتی بەڕێوەبەری راپەڕاندنی کۆمپانیاکان بە رێگا چارەی گونجاو دەزانێت بۆ رێگا گرتن لە بەرز بونەوەی نا یەکسانی, نەك هەڵوەشاندنەوەی خاوەندارێتی تایبەتی, وەلە کاتێك ترمپ دەبێتە حاکمی جیهـان, پێشنیارەکەی بستێك بە

ناکات, چونکە حکومەت و چین و کۆمپانیا بونەتە یەك دەستگا, 41 ساڵە ئەم حکایەتە روو لە دافوس و دافوسچییە هەقە ئاڵتونییەکان دەکەنەوە, نەیتوانی بە نیو ئەندازەی راپەڕینی ئێلەگ زەردەکان کاریگەری دابنەت و تەخت و تاراجێك بلەرزێنەت, ئەدی کاتێك لە بری راپۆرتە ساڵانەکان برۆلیتاریاو بریکاریای جیهانی قسەی خۆیان بکەن و شێوەی هەقە رەنگاو رەنگەکان بێتە ناو باریکاردو سەر شەقامەکان چی رودەدات؟.

بە پێچەوانەی ویستی ئەکسفامەکان, باج لە ساڵی 1970دا بە رێژەی 62% بوو, بە 38% کەمبوەوە لە ساڵی 2013, لە وڵاتانی تازە گەشەکردوو 28% و لە وڵاتێکی وەك بەرازیل 10% ە یە. دەوڵەمەندەکانیش نەك رێژەی باجیان بە کەمکراوەتەوە, بگرە 7600 ملیار دلاریان لە 2500 شوێنی جیهان لە باج شاردەتەوە, بەشێوەی گشتی ئێستا دەوڵەمەندەکان و کۆمپانیاکان باجی کەمتر دە دەن وەك لەوکات, بگرە بە کۆمەڵ وڵاتان بڕیار لەسەر کەمکردنەوەی باج دەدەن, کەواتا دافوس و ئەکسفامەکان 41 ساڵە چی دەکەن و چ بەرهەمێك دەدورنەوە .

زیاد بوونی ژمارەی دەوڵەمەندەکان نیشانەی پێشکەوتنی ئابوری نییە, بەڵکە نیشانەی شکستی سیستەمە کە ناتوانەت پارسەنگ رابگرێت و بەرئەنجامی گەشەی ئابووری دادپەروەرانە لە نێوان مرۆڤەکان لە جیهان دابەش بکات, نەك وەك سیاسییەکانی کوردستان پێیان وابوو بوونی هەزاران ملیۆنێر و 30 ملیاردێر نیشانەی پێشکەوتنی کوردستانە.

لە کاتێکدا 3,8 ملیار کەس هیچیان بەر نەکەوت لە نیعمەتی گەشەی ئابوری جیهان بگرە قازانج سەری مایەشی خواردووە, تەنانەت کریستین لاغارد بەڕێوەبەری سندوقی دراوی جیهانی وتی"لە 15 وڵاتی جیهانی سێیەم داهاتی تاك دابەزیوە"کەچی لە لایەکی ترەوە رێژانە 2 ملیاردێری نوێ چاو هەڵدەهێنن لەسایەی سیستەمی سەرمایەداری جیهانی و ژمارەیان لە ئێستادا گەیشتەتە 2208 کەس تا سەرەتای ئەمساڵ, کە نزیك 90%یان پیاون, لە کاتێکدا ساڵی 2017 ژنان بایی 10 ترلیۆن دۆلار کاری خۆبەخشیان ئەنجامداوە لە ماڵەکانیان, هەرچەندە ئەمساڵ بەشێك لە دانیشتنەکانی دافۆس ژنان بەڕێوەیان بردو 1%ی بەشداری ژنان زیادیکرد بە 22%.

دیاردەی جیف بیزۆسپارساڵ ئەمساڵ دوای 7 دەیە لە دایك بوونی یەکەم ملیاردێر لە مێژووی جیهاندا, یەکەم خاوەند سەت ملیار دۆلار لە دایك بوو,ئەویش جیف بیزۆس ” 1964-1-12 “ی ئەمەریکی خاوەنی کۆمپانیای ئەمازۆنە” 1994-7-5 دامەزراوە, نرخەکەی ئەمساڵ ترلیۆنێکی دوای ئەپڵ تێپەڕاند کە دواتر دابەزییەوە, داهاتی

ساڵانەی 177,9 ملیار دۆلار, بیزۆس خاوەند16%ی پشکەکانی کۆمپانیاکەیە, 550000 ژمارەی هێزی کارەتی,لە ئەمەریکا 12 دۆلار کرێی سەعات کاری کرێکارانەتی , بڕیاری داوە پەیوەست بێت بە کۆمپەینی 15 دۆلار بۆ سەعاتێکی کار کە سۆسیالستەکان و بیرنەر ساندەرز کاندیدی پێشووی سەرۆك کۆماری پشتیوانی لێدەکەن وەك یەکەم سەرمایەداری ئەمەریکا , لە هیندستانیش کرێکارانی مانگانە 233 دۆلار وەردە گرن, واتا کرێکارێك 150 هەزار ساڵ کاربکات ناتوانێت سەرمایەی بیزۆس وەربگرێت نەك کۆبکاتەوە, هەر خولەکێك بۆ ئەندازەی 12 ساڵەی ئەوانی دەست دە کەوێت ” تەنها22 ڕۆژی ئەمساڵ 14,5 ملیار دۆلار دەست کەوتی بووە , لە ساڵی 2016 ەوە هاتە ریزی 10 دەوڵەمەندەکەی جیهان و پلەی پێنجەمی بەدەست هێنا,لە ساڵی 2002 لە ریزی 293 ەمین و لە 2006 لە ریزی 147ەمینی ملیاردێرەکانی لیستی فۆربیسدا بووە, ئێستا ناوبراو خاوەند 140 ملیار دۆلارە و دەوڵەمەندترین کەسە لە مێژووی مرۆڤایەتی, بۆ سەرمایەکەی دەتوانێت چارەسەری نەخوێندەواری وبەشێك لە نەخۆشییە دڕەژخایەنەکانی وڵاتانی هەژار و ژینگەی جیهان بکات.

چین و دافوسعەولەمەی چوار , شۆڕشی پیشەسازی چوار, ڕێژەی گەشەی ئابووری جیهان و شەڕی بازرگانی …. ئەمانە بابەتە گرنگەکانی دافوسی ئەمساڵن , لەبەروە دەچنە نێو پیشەسازی زیرەك یاخود زیرەکی دەستکرد و ڕۆبۆت و …, هەمووشی لە دەورو بەری چین دەخولێتەوە, ئەگەر بەشداریش نەبێت لە ناو ناوەندی بابەتەکاندایە.
چینییەکان 40 ساڵە لەمەوپێش بۆ شاندەکی چەند کەسی بەشداری دافوسیان کرد, تەنها گوێگر بوون نەك قسە کەر, لە کاتی دگمەندا نەبوبێت قسەیان ناکرد, ئێستا پێشبەکێ لەسەر هێزی یەکەم دەکەن لە جیهان , خاوەند کۆمپانیای زەبلاحی داهێنەر و دووەم هێزی ئابووری و یەکەم هێزی بازرگانی جیهانن, چین هەفتەی دو ملیاردێری زیاددەکات, کۆمپانیاکانیش لە پێشکەوتنی بەردەوامدان, لە روی داهێنانیشەوە هەنگاوی گرنگی ناوە, بەپێی چین بە شاندێ 120 کەسیکەیەوە کە نزیك 4%ی بەشدار بووانە, بەهەی ئامادە نەبوونی شاندی ئەمەریکا و بەریتانیا و روسیا و فەرەنسا و هیندەوە , بونەتە بابەتی سەرەکی کۆڕبەندەکە, ئاخر چین 30%ی گەشەی ئابووری جیهان دابین دەکات, شادەماری گەشەی ئابووری جیهانە, بەپێی کرێبندی ئابووری جیهانیش ناتوانێت خۆ لە باسکردنی لا ببات, لە کاتێکدا بەتە ئەوا هەڵگری داکۆکی لە بازاگانی ئازاد لەمەڕی جیهاندا.

ملیاردێرەکانی کوردستان

ئۆغستینۆس ئێژێت لە وڵاتێك دادپەروەری نەبێت دەبێتە وڵاتی دزان, کوردستانیش وای لێهاتووە دزە گەورەکان لە هەمووان رێزدارترو شەریفترن, بندیواری فەقیر پێی دەڵێن گەندەڵ, سەرمایەداری گەورە کە دز یان شەریکە دزی گەورەیە پێی دەڵێن وەبەرهێن, هەردوکیشیان یەك پرۆسەیان ئەنجامداوە, یەکیان بە خەفیفی ئەوی تریان بە خەستی, وەك سەردەمی شاخ خەفیفە زۆرجار سزاکەی قورستر بوو لە مەفرەزە خاسەی سەقیلە.
دیموکراتیەتی دو بنەماڵە, دووی بچوکیش لەدایك بوندایە, ئەوانیش وەك ئەمیبا زیاد دەکەن بۆ بنەماڵۆکەی بچوکتر لە ئایندە , وەك دیموکراتیەتی رۆمانی وایە, تەنها بۆ خۆیانە , هەموو شتێکیان بۆ خۆیان و کۆیلەکانیان کۆنترۆڵکردووە.ئێمە لە کوردستان خاوەند زیاتر لە 30 ملیاردێری ئاشکراو هەندێکی سیاسی شاراوەین, کەچی ناوی ئاشکراو شاراوەیان لە لیستەکانی فۆربیس و بلۆمبێر و ….. نین, حالەتێك نەبێت بەشداری کۆڕبەند و کۆنفرانسە ئابوورییەکان ناکەن, ناوی ئەوان تەنها لە لیستی خەڵکی کوردستانە, 10 لەوانە کە سەرمایەکانیان ئاشکرایە بریتین لە “ئەحمەد ئیسماعیل خاوەندی کۆمپانیای ماس , خاوەند زیاتر لە 6 ملیار دۆلارە , شێخ باز بارزانی خاوەندی گروپی کۆمپانیاکانی کار و سەرمایەکەی زیاتر لە 4 ملیارد دۆلارە, شێخ فاخیر و براکانی خاوەندی کۆمپانیاکانی قەیوان سەرمایەکەی نزیك 4 ملیار دۆلارە, فاروق مەلا مستەفا خاوەنی گروپی کۆمپانیاکانی فاروقە و خاوەند نزیك 4 ملیار دۆلارە, سیروان بارزانی 80% کۆڕەك سرمایەکەی نزیك 3 ملیار دۆلارە, هادی نەزیرو براکانی یۆبی هۆڵدین زیاتر ل 3 ملیار دۆلار, ئاسۆ یامۆڵکی گروپی کۆمپانیاکانی هەڵەبجە سەرمایە نزیك 3 ملیار دۆلارە , ئازاد حاجی یەحیا و براکانی گروپی کۆمپانیاکانی جیهان 2,5 ملیار دۆلار, پێشڕەو ئاغا دزەیی گروپی کۆمپانیاکانی فالکۆن 2 ملیار دۆلار, سەعد فایەق کۆڵەك کۆمپانیاکانی کۆڵەك زیاتر لە 1 ملیار دۆلار- 15 ملیاردێرو 5 هەزار ملیۆنێر هەیە دیپلۆماتیك مەگەزین ” , کۆی گشتی ئەم 10 ملیاردێرە کە ناوی هیچیان لە لیستە جیهانییەکان نییە, خاوەند 30,500 ملیار دۆلارن, خاوەند 5 ساڵ بودجەی سەرجەم هاووڵاتیانی کوردستانن, دەبێت ئەم جیهانە چەند ملیاردێری شاراوەی وای هەبێت کە فۆربیس و دافوسەکانیش نایان دۆزنەوە.

لە کۆتادا دەڵێم لە سایەی دافسچییەکانەوە , 60% خەڵکی جیهان چاوەڕوانن هەلێکیان بۆ رێکەوێت کۆچ بکەن, کەواته جەهەنەمەکەی کوردستان تەنها نییە , ئەگەر پرۆلیتاریای رۆمانی لەسەر کۆیلەکان دەژیان وەك مارکس وتەنی, ئەوا ئەمرۆ دافسچییەکان لەسەر

پرۆلیتاریای جیهانی دەوڵەمەندتر دەبن, کەواتا تەنیا نیین 1000 هەندەی ئەمە خەڵک لە نیشتمانی خۆیان بێزارن.